

MUISTIO 3.7.2019 / **Oppimisvaikeudet ja työelämästä syrjäytyminen**

Oppimisvaikeus voi olla työllistymisen este

Oppimisvaikeudet ovat keskeinen riskitekijä yksilön elämässä: ne aiheuttavat haittaa opinnoissa, työllistymisessä, työssä suoriutumisen ja arjessa. Ne ovat usein myös juurisyy muiden, myöhemmin elämässä kasautuvien ongelmien, kuten päihde- ja mielenterveysongelmien, taustalla. Kokemuksemme ja arviomme mukaan työttömien ja työssä uupuvien joukossa on suuri määrä henkilöitä, joiden työllistymisen merkittävimpänä esteenä on oppimisvaikeus, jota ei ole tunnistettu tai johon henkilö ei ole saanut riittävästi tukea.

Oppimisvaikeudet ovat yleisiä: niitä arvioidaan olevan 10–20 prosentilla väestöstä. Ne ovat synnynnäisiä, neurobiologisia erityisvaikeuksia, jotka ilmenevät odottamattoman suurina hankaluuksina lukemisen ja kirjoittamisen, matematiikan tai hahmottamisen taidoissa henkilön muuhun kognitiiviseen kapasiteettiin verrattuna. Vaikeudet eivät selity opetuksen puutteella tai muilla sairauksilla.

Vielä 20 vuotta sitten oppimisvaikeuksia ei koulussa usein edes tunnistettu, vaan oppilaat, joilla oli jokin oppimisvaikeus, leimattiin ”tyhmiksi tai laiskoiksi” ja he päätyivät vain vähän koulutusta vaativiin töihin. Tänä päivänä oppimisvaikeudet tunnetaan jo paremmin, mutta edelleen tieto tukikeinoista on riittämätöntä. Palvelujärjestelmämme ei TE- eikä sote-palveluissa vielä tunnista eikä ota oppimisvaikeutta huomioon, eikä aikuisille tarjota oppimisvaikeuksissa tukea.

Oppimisvaikeudet jäävät eri hallinnonalojen väliin

Oppimisvaikeudet ovat melko pysyviä ominaisuuksia, mutta oikeanlaisen tuen avulla niihin löytyy hyviä apuvälineitä ja kompensointikeinoja. Siten ymmärrystä oppimisvaikeuksista ja vaikuttavia palveluita tulisi tarjota tarpeen mukaisesti läpi elämän. Hallinnollisesti asia kuuluu ainakin kolmen ministeriön alueelle: opetus- ja kulttuuriministeriön (lapset ja nuoret, koulutuspolitiikka ja oppilaitokset), sosiaali- ja terveysministeriön (aikuiset, sosiaali- ja terveyspolitiikka ja sote-palvelut) sekä työ- ja elinkeinoministeriön (aikuiset, työllisyyspolitiikka ja TE-palvelut). Toistaiseksi oppimisvaikeuksien on nähty kuuluvan lähinnä opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle ja liittyvän pitkälti vain lapsiin ja nuoriin. Aikuisten oppimisvaikeudet eivät ole kuuluneet minkään hallinnonalan vastuulle.

Tarve poliittiselle ohjaukselle

Toivomme, että uusi hallitus kiinnittää oppimisvaikeuksiin erityistä huomiota ja laatii niiden tunnistamiseen ja tukemiseen yhtenäisen, **hallinnonalojen rajat ylittävän ja ihmisen koko elämänkaaren kattavan toimintaohjelman**. Oppimisvaikeudet koskettavat yli miljoonan suomalaisen elämää, ja niiden merkitys on suuri paitsi oppimisen ja opiskelun myös työllistymismahdollisuuksien sekä terveyden ja hyvinvoinnin näkökulmista. Siksi on ensiarvoisen tärkeää, että myös hallinnossa oppimisvaikeudet ymmärretään laajasti ja niiden huomioimisesta kannetaan yhteisesti vastuu.

Oppimisvaikeuksiin on löydettävissä apua ja työllistymisedellytyksiä on mahdollista vahvistaa

Oppimisvaikeuksia koskevan kokonaisvaltaisen toimintaohjelman laatiminen on välttämätöntä tähän yhteiskunnallisesti, inhimillisesti ja taloudellisesti merkittävään haasteeseen vastaamiseksi. Toimintaohjelman puitteissa tulisi kehittää ja resursoida oikeanlaiset tukimuodot ja tehokkaat (ennaltaehkäisevät) palvelut kaikenikäisille erilaisille oppijoille.

Uskomme, että oikein kohdennettujen palvelujen avulla voidaan vaikeasti työllistyvien ja osatyökykyisten sekä työelämästä syrjäytymisvaarassa olevien ihmisten työllistymistä lisätä merkittävästi. Samalla ihmisten

kokonaishyvinvointi lisääntyy, tarve sote-palvelujen käyttöön vähenee ja edellytykset väestön koulutustason nostamiselle paranevat.

Erilaisten oppijoiden liitossa on vuosien ajan kehitetty keinoja, joilla työikäisiä aikuisia tuetaan selviytymään opinnoissa ja työelämässä. Näitä ovat muun muassa ohjaus oppimista edistävien ja työssä selviytymistä sujuvoittavien apuvälineiden käyttöön sekä yksilöllisen tuen ohjausmalli oppimis-, opiskelu- ja työelämävalmiuksien parantamiseksi (ks. www.eoliitto.fi: Oppimisen apuvälinekeskus/Oppimisen olohuone/Työ sujuvaksi!). Tulokset ovat olleet erittäin hyviä, vaikka toiminnan resurssit ovat olleet vähäiset ja toiminta valtakunnallisessa mittakaavassa ja ongelmakentän laajuuteen nähden pienimuotoista.

Tarjoamme mielellämme asiantuntemustamme ministeriön käyttöön.

Lisätietoja:

Sarianna Reinikainen, KT, toiminnanjohtaja

Erilaisten oppijoiden liitto ry

Puh. 044 3009693

sp sarianna.reinikainen@eoliitto.fi

Vuorikatu 16 A 1, 00100 Helsinki

www.eoliitto.fi